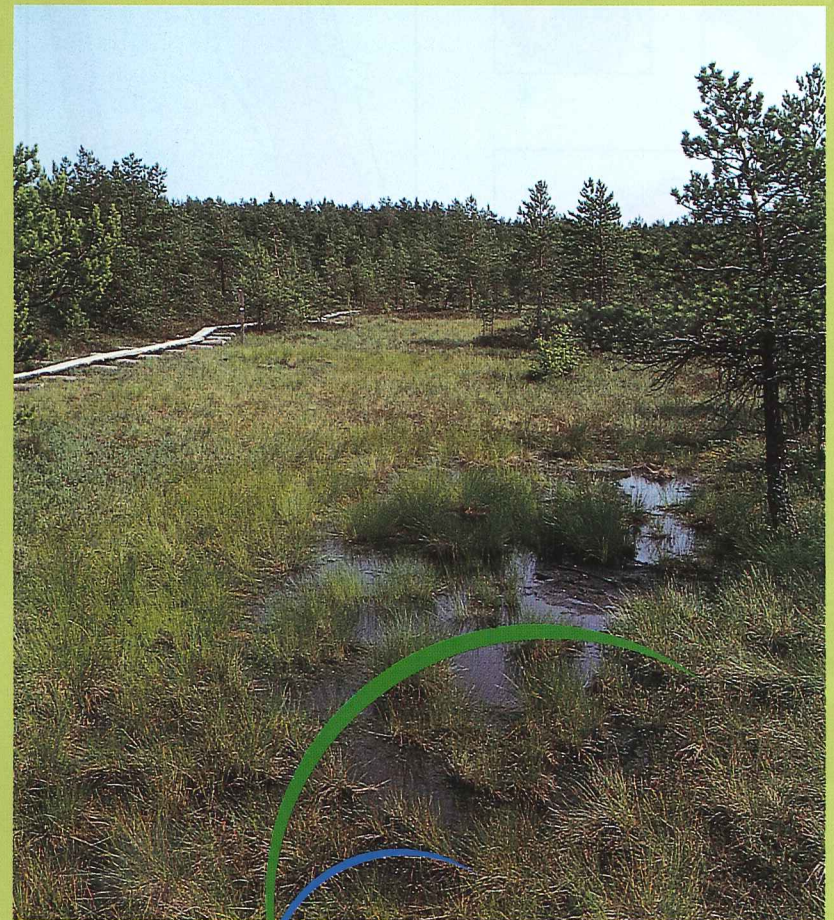

Teksti ja kuvitus: Väinö Hosiaisuoma
Takakannen kartta: Tuuli Ryhänen
Taitto: Diaidea Oy
Paino: Yliopistopaino, Helsinki, 1999
Painos: 5 000 kpl
Tämä esite on painettu paperille, jolle on myönnetty
pohjoismainen ympäristömerkki.

HELSINGIN KAUPUNGIN
YMPÄRISTÖKESKUS

Helsingin rauhoitetut suot

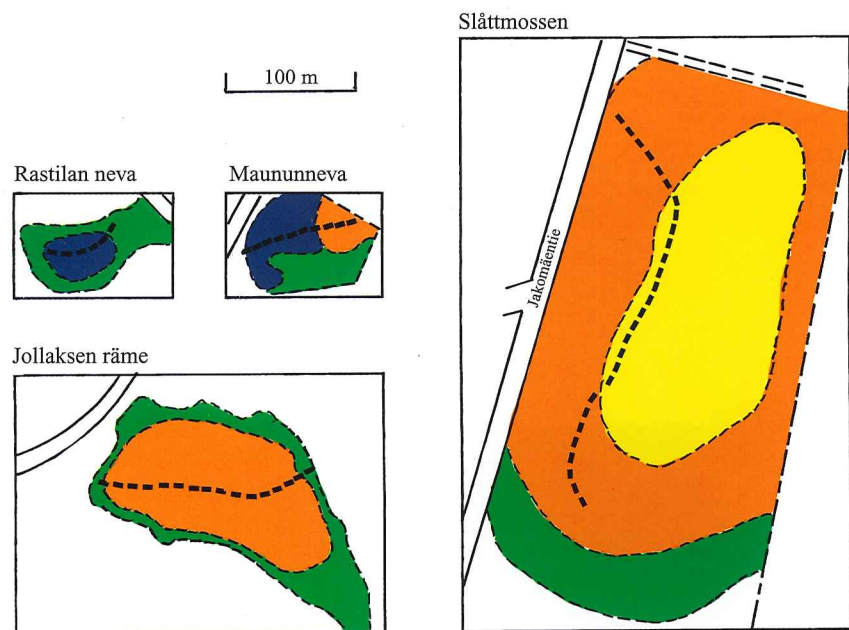
Helsingin arvokkaat
luontokohteet

HELSINGIN KAUPUNGIN
YMPÄRISTÖKESKUS

Helsinginkatu 24, 00530 Helsinki
Puh. (09) 731 21, fax (09) 731 22235
ymk@ymk.hel.fi

Helsingin soiden kasvillisuusvyöhykkeet

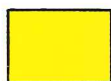
Neva: puuton, luhtavilla, tupasvilla, karpalo

Korpi: kuusi, hieskoivu, tervaleppä, mustikka, muurain, saniaiset

Isovarpuräme: mänty, suopursu, juolukka, muurain

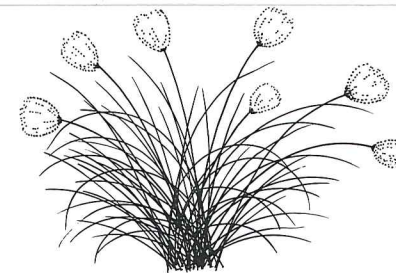

Keidasräme: rahkarämemättäät: kitumänty, kanerva ; nevakuljut: tupasvilla

Pitkospuut

Helsingissäkin soita

Helsingissä on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu neljä suokohdetta. Niistä kaksi on rannikkosoita: Vuosaarissa **Rastilan neva** (0,8 ha, josta suota 0,4 ha, rauhoitettu 1994) ja Laajasalossa **Jollaksen räme** (3,5 ha, josta suota 2 ha, rauhoitettu 1991). Sisämaan soita Pohjois-Helsingissä ovat Maununnevilla **Maununneva** (1,1 ha, josta suota 0,5 ha, rauhoitettu 1991) ja Jakomäessä **Slättmossen** (7,0 ha, rauhoitettu 1994).

Suokohteissa on opastaulut ja lehtikuusilankuista tehdyt helppokulkuiset pitkospuut suon yli.

Suokohteiden rauhoittaminen on tarpeen alkuperäisen suoluonnon säilyttämiseksi myös Helsingissä. Pienetkin suokohdet ovat luonnon keitaita urbaanissa pääkaupungin ”kivierämaassa”. Alkuperäiseen suoluontoon tutustumisen on hyvä olla mahdollista jo opintien alkutaipaleella. Niinpä Helsingin rauhoitussoista kukin on saanut oman kummikoulunsa.

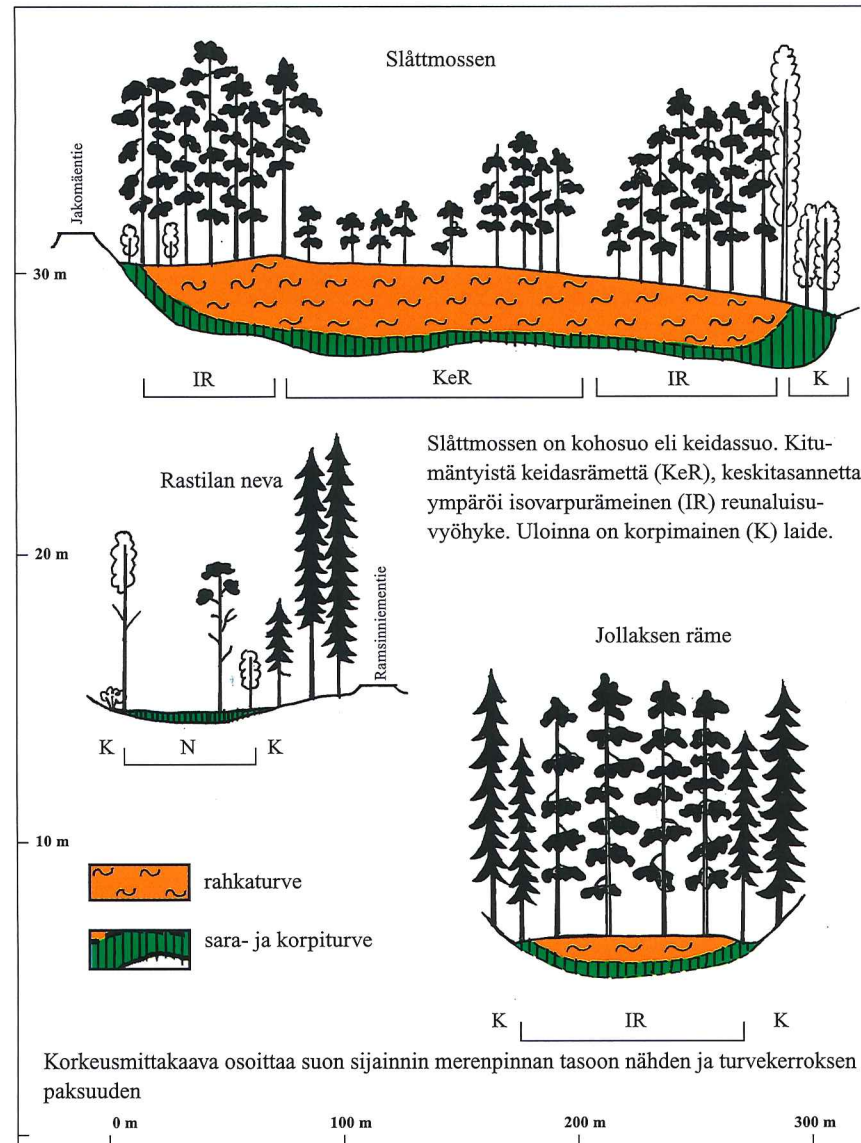
Retkeilijän, liikkuihan hän millä tahansa näistä rauhoitetuista soista, on muistettava, ettei niillä saa kerätä kasveja. Luontoa ei muutenkaan saa häiritä tai turmella. Jos koirra on mukana, senkin on pysyttävä pitkospuilla, eikä irti juoksevana.

Jo pelkästään kävelyretki minkä tahansa esitetyn suoalueen keskelle pitkospuita pitkin voi irrottaa hetkeksi korpierämaan rauhaan hälinän ja betonin kuulumattomiin ja näkymättömiin. Parhaimmat ajankohdat suoretelle ovat suoluonnon ollessa omimillaan alkukesän kosteuden vielä vallitessa tai myöhemminkin sateiden jälkeen. Suohan elää vedestä.

Suolla voi hengittää kosteampaa ilmaa ja suokasvien ja turpeen tuoksua sekä tarkkailla suoympäristöön erikoistuneita kasveja. Suurista eläimistä näillä soilla voi joskus nähdä paikalle hakeutuneen hirven. Sekin hakee rauhaa, vettä ja sille mieluisia suoyrtejä, joihin sillä on luonnonmukainen oikeus. Hyönteisistä tavallisimpia ovat kukissa vierailevat kimalaiset ja perhoset kuin myös mättäillä kipittävät muurahaiset.

Suokasvit ovat keskeinen nähtävissä oleva kesäisen suoluonnon osa. Kasvillisuuden koostumus vaihtelee suokohteittain. Suojellisesti edustavin kasvisto on pienimmällä suolla, Rastilan nevilla, josta vaateliammat, rehevintä kasvualustaa edellyttävät kasvilajit löytyvät. Kohteista suurimmalla, Slättmossenilla, on puolestaan laajimmat suopursukasvustot ja kaikkein karuimmat suotyypit sekä avarimmat suomaisemat.

Suojelusoiden poikkileikkausprofiilit

Rastilan neva: rehevyyttä

Rastilan neva sijaitsee Vuosaassa Merirastilan kerrostalo-alueen kupeessa Ramsinniementien ja Täkykujan kainalossa.

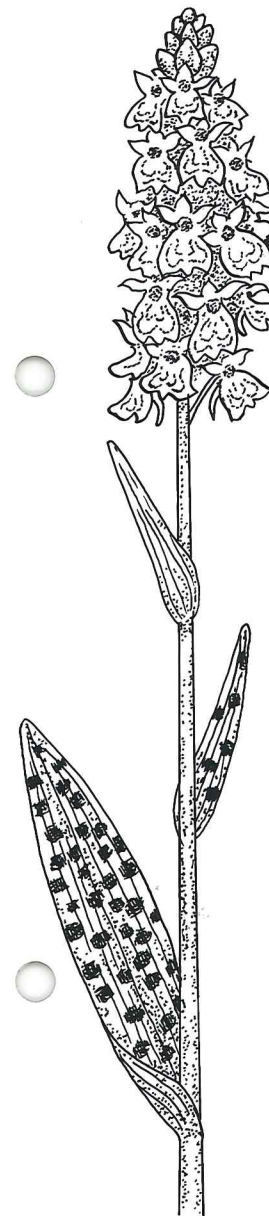
Nevan rimpisilmäkkeet näyttävät pohjattoman syviltä. Hiekkapohja, muinainen merenlahti, on kuitenkin vain puolen metrin syvyydessä.

Alkukesällä luhtavillan ja tupasvillan valkotupsut täplittävät suon näyttävästi. Heinäkuussa, villahaivenisten siemenen haihduttua, näitä ”pumpuliheiniä” ei sitten enää juuri huomaakaan. Suon sarakasveista piileksivän on kuitenkin seudulla harvinainen piskuinen jouhiluikka. Se on tyypillisemmin merenrantaniittyjen kasvi kuten myös tällä suolla runsaampana kasvava suosuolake.

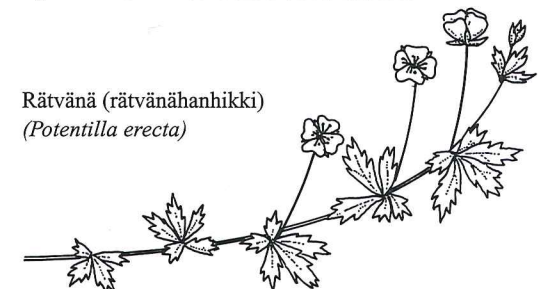
Keskikesällä heinäkuussa Rastilan nevan reunaosille tuo värikkyyttä maariankämmeä, tämän suon viehättävä tunnuskasvi. Sitä ei muualla Helsingin luonnossa enää juuri näe. Muista kesäkukista erottuvat näkyvimmin rätvänähanhikin keltakukat.

Karpalooa on Rastilan nevalla runsaasti, suopursua ja juolukkaa niukalti. Hyönteissyöjäkasveista pyöreälehtikihokkia kasvaa monilukuisena, kun taas pitkälehtikihokkia ja pikkukihokkia niukalti. Kihokin saalista, pikkuhyönteisiä, on ajoittain paljon liikkeellä.

Turpeeseen rojahtaneet kymmenmetriset kelomännyt ovat muistona suolle kaivetun ojan, nyttemmin miltei umpeenkasvaneen, aiemmasta kuivattavasta vaikutuksesta.

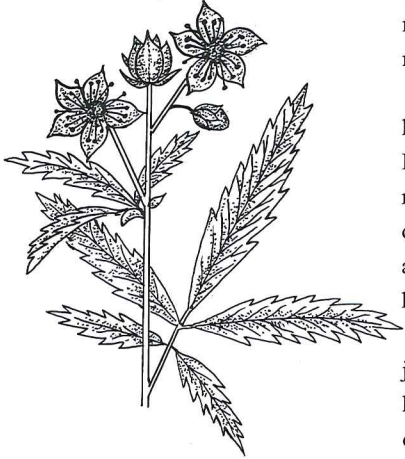
Maariankämmeä
(*Dactylorhiza maculata*)

Rätvänä (rätvänähanhikki)
(*Potentilla erecta*)

Maununneva: luhtaisuutta

Luhtakasveja:

Kurjenjalka
(*Potentilla palustris*)

Maununneva sijaitsee samannimisessä kaupunginosassa rajoittuen Perhekunnantiehen. Suo on varsin monipuolinen neva-, räme- ja korpilaikkuineen.

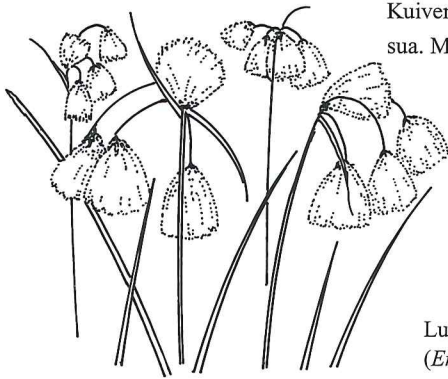
Luhtaisuus tarkoittaa kevättulvan alle jäämistä. Se rehevöittää ja estää nevan pensoittumista ja metsittymistä. Luhtainen nevuotti Perhekunnantien puoleisella suon reunustalla alkaa viheriöidä alkukesästä kevättulvan ansiosta. Luhtavillan lumivalkeat haiventupsut liehuvat siellä aikansa. Tupasvillan pumpulipäät puolestaan koristavat kuivempia ja karumpia neva- ja rämealoja.

Heinäkuuhun mennessä kurjenjalka puskeutuu luhtajuotin valtalajiksi kurottaen versonsa pitkospuiden päällekin. Nimensä kurjenjalka on saanut 3- tai 5-osaisista lehdistään. Sen punaruskeat samettikukat ovat omalla tavallaan viehättävät houkutellen medellään kimalaisia ja muita hyönteisiä.

Mutaiselta luhtalaiteelta sammalet jokseenkin puuttuvat. Muualla nevapintoja kattavat rahkasammalet laajoina patjoina. Karhunsammal puolestaan peittää korpimaisia suon laitamia paikoin tiuhoina kasvustoina.

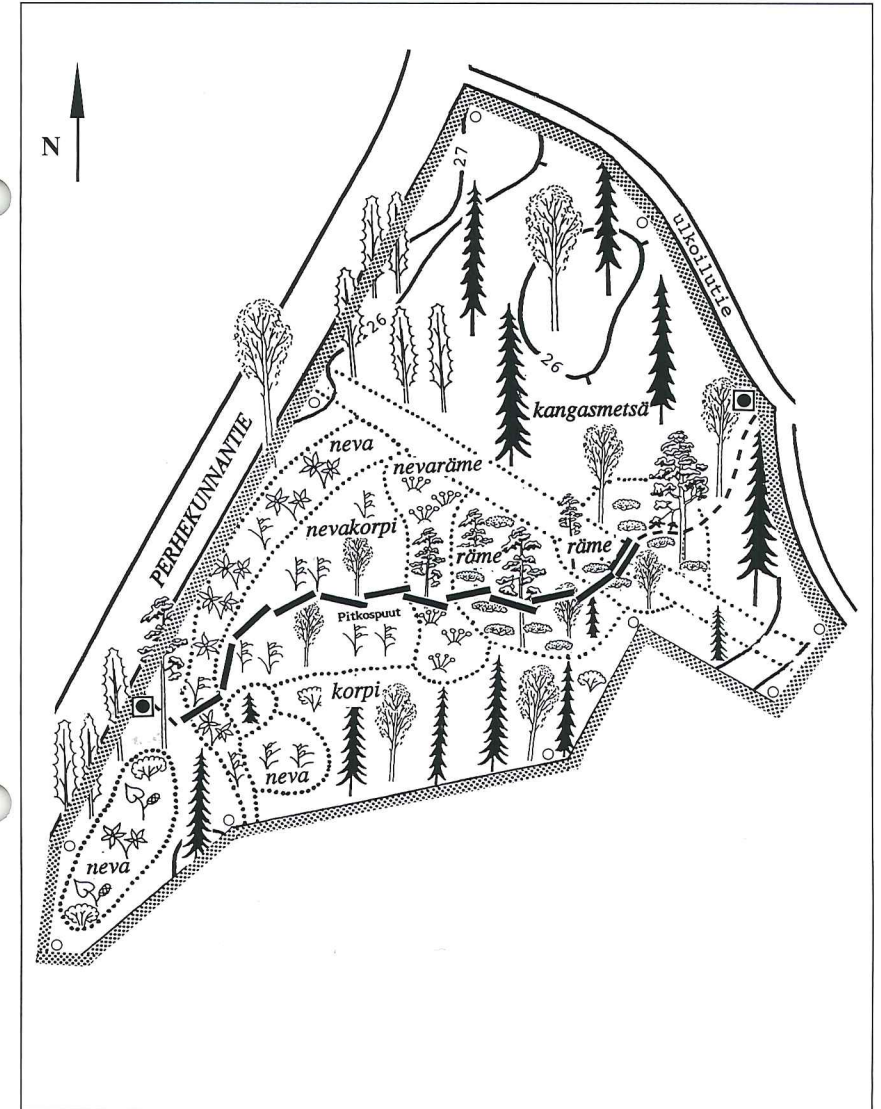
Kosteilla saraisilla nevaosilla rönsyilee karpaloo. Kuivemmillä rämemättäillä rehottaa juolukkaa ja suopursua. Muuraimesta tapaa vain pari pikkukasvustoa.

Kukkivia ruohovartisia kasveja suon keskiosissa edustaa heinäkuussa kangasmaitikka. Puoliloinen kun on, maitikka pihistää ravinteita viereisten kasvien juurista.

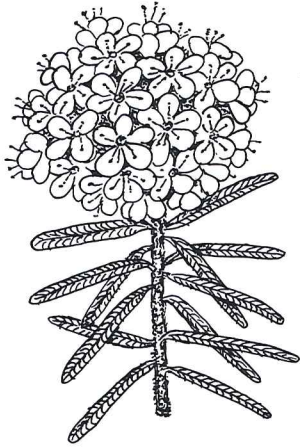
Luhtavilla
(*Eriophorum angustifolium*)

Maununnevan suojelualue

Jollaksen räme: varpujen valtaa

Varpuja:

Suopursu
(*Ledum palustre*)

Mustikka
(*Vaccinium myrtillus*)

Jollaksen räme sijaitsee Länsi-Jollaksessa Purjetuulentien ja Furuvikintien välisessä kallioisessa maastossa. Nykyisen merenpinnan tasoon nähden noin 5–6 metrin korkeudella sijaitsevana se on verraten nuori suo. Silti se on kerinnyt kehittyä melko karuksi rämeeksi. Rehevämpiä korpimaista painannetta on vain kapealti kangasmaan laidassa.

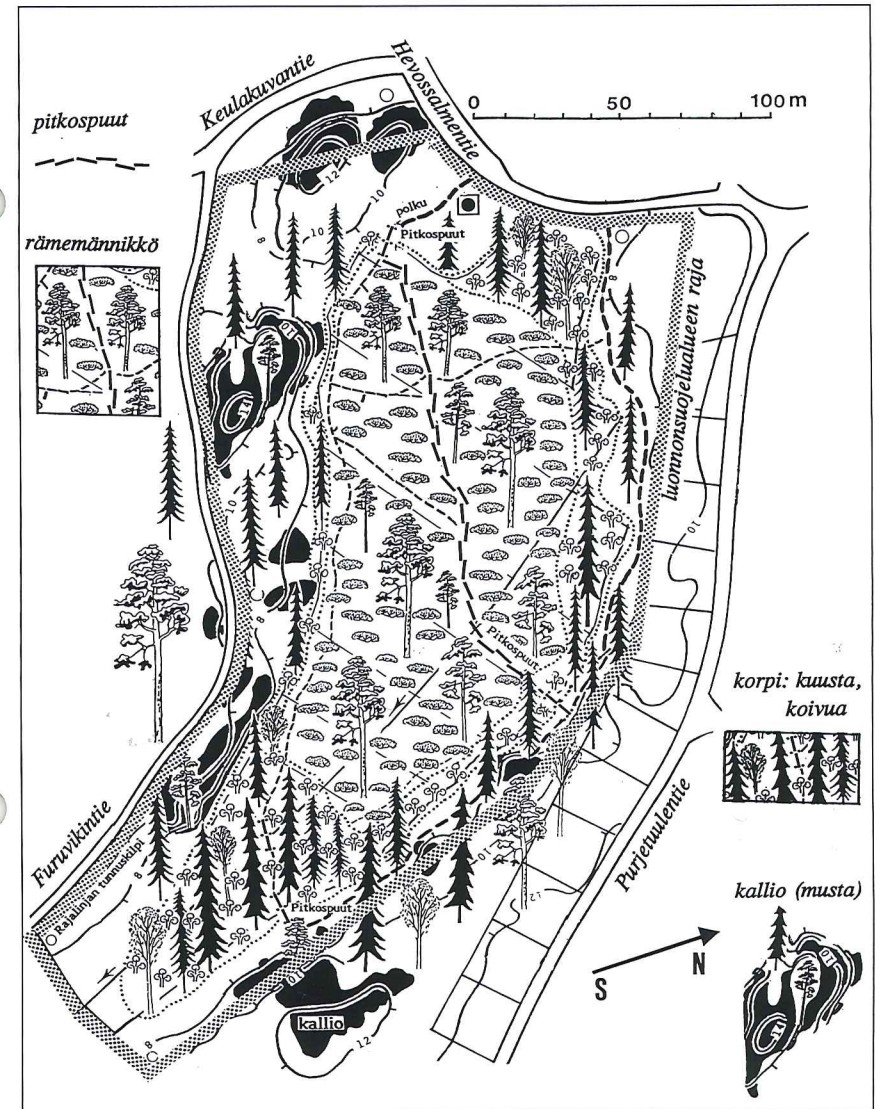
Vanha ojitus on kuivattanut suota kangasmetsän suuntaan. Männyt ovatkin verraten kookkaita. Varvusto on tiheää, paljolti mustikkavaltaista, mikä ei ole tyyppilistä rämeille. Sammalstossa kuivuutta paremmin kestävä kangaskynsisammal on syrjäyttänyt rahkasammalet. Suopursun, juolukan ja mustikan varvustot sekä muuraimen versostot ovat yltyneet tuuheiksi ja kookkaiksi. Suo onkin eräänlainen rämepuisto.

Suopursun kukkiessa kesäkuussa voi erityisesti tuntea sen voimakkaan tuoksun. Suopursu on kuin alppiruusu pienoiskoossa. Se luetaankin toisinaan kuuluvaksi samaan *Rhododendron*-sukuun. Jollaksen rämeellekin saattaisiin ehkä joskus istuttaa aitoja ”rhodoja” kuten Haagan rämeelle.

Muurain kukkii alkukesällä melko runsaasti. Se ei kuitenkaan juuri tuota marjoja, koska kukat ovat valtaosaltaan hedekukkia. Suon kuivuus ehkäisee muutenkin hillojen kehittymisen.

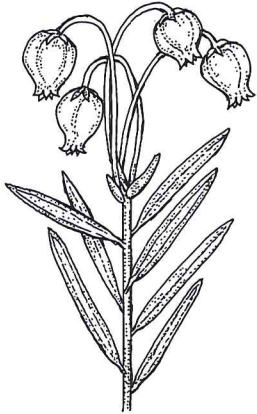
Kuusten ja hieskoivujen luonnehtimilla suon laitamien korpimuuttumilla kasvaa korpisoille ominaisista saniaisista metsäalvejuuri, hiirenporras ja korpi-imarre. Muita korpiruohoja ovat mm. metsäkorte ja suo-orvokki. Sammalista luonteenomaisia ovat korpikarhunsammal ja korpirahkasammal.

Jollaksen räme

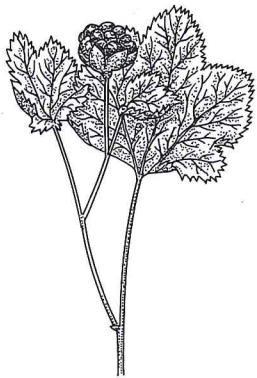

Slåttmossen: ”rahkakakku”, kermejä, kuljuja

Karullakin suolla kasvavia:

Suokukka
(*Andromeda polifolia*)

Suomuurain
(*Rubus chamaemorus*)

Slåttmossen sijaitsee Jakomäen itäpuolella Vantaan kaupungin rajalla. Se on Helsingin laajin ja paksuturpeisin suo. Slåttmossenin keskiosissa on turvetta yli 3 metrin paksuudelta.

Kapeita laiteita lukuunottamatta suon pinta on turpeen paksuuskasvun myötä kohonnut ympäristöstä valuvien kivennäispitoisten pohja- ja pintavesien ulottumattomiin. Suon keskitasanne saa näin ollen vähäiset ravinteensa vain suoraan saateesta ja tuulen tuomasta pölystä. Täten kohosuoksi kehittyneenä se on hyvin hapan ja karu.

Slåttmossenin reunaosat ovat laajalti suopursun vallitsemaa isovarpurämettä. Männyt ovat tällä reunarämeellä verraten kookkaita, 5–15-metrisiä. Reunaräme viettää lievästi keskitasanteesta pois päin ns. reunaluisuna.

Keskitasanteen pitkänomaiset rämeharjanteet, kermit, saattavat olla isoilla kohosoilla satojakin metrejä pitkiä ja 2–5 metriä leveitä kaaria ja noin 20–50 cm korkeita. Slåttmossenin kermisyys ei kuitenkaan ole niin selväpiirteistä. Kermeillä kasvaa kanervaa, variksenmarjaa ja kitukasvuisena suopursua sekä muurainta. Länsi-Suomen kermikeitailla on runsaasti poronjäkälääkin. Kermien männyt ovat erittäin kituliaita, vain parimetrisiä, mutta silti yli satavuotiaitakin.

Kermien turpeen päämuodostaja on tiiviskasvuinen ruskorahkasammal. Sen vallitsemia rämeitä kutsutaan rahkarämeiksi. Suomessa rahkarämeitä on pohjoisempana jopa satojen hehtaarien laajuisina patjoina, ”rahkakakuina”.

Slåttmossenin keskitasanteella kulkijan liikkuminen käy parhaiten kermejä pitkin ellei pitkospuita olisi. Kermien väliset painanteet, kuljut, voivat olla petollisen upottavia.

Slåttmossenin keskitasanteen kuljut ovat vihreän, ruskean ja punervan väristen märkien rahkasammalikoiden valtaamia. Sarakasveista näissä karuissa nevakuljuissa pystyy kasvamaan vain tupasvilla. Sitäkin on monesti vain harvakseltaan, muuta-

Slåttmossenin keskitasanteen reunaa. Etualalla on turveruoppaista kuljunevaa tupasvillatup-paineen. Pitkospuiden luona näkyy suokukan matalaa hopeanharmaata versostoa rahkaräme-kaistaleen reunassa.

ma korsi siellä täällä. Vetisimmissä turveruoppaisissa kohdissa tupasvilla kasvaa kuitenkin nimensä mukaisesti isoina tuppaina. Tupaat eli pikkumättäät muodostuvat tiheässä kasvavien korsien paksuista tyvitupeista. Tyvituppien säikeet ovat niin sitkeitä, että ne säilyvät syvällä hapettomassa ja hyvin happamassa suoturpeessa jopa tuhansia vuosia. Suoturpeesta tehdyt ”villapaidat” ovat juuri noista kuiduista kudottuja.

Slåttmossenin varvustoon kuuluu suokukka, *Andromeda polifolia*, jota kasvaa runsaasti etenkin suon keskiosissa. Sitä ei muilla Helsingin suojelusoilla esiinny. Tämä pieni alativhreä varpu alta hopeanharmaan lehtineen ja kieloa muistuttavine vaaleanpunaisine nuokkuvine kukkineen on omiaan Slåttmossenin tunnuskasviksi.

Suokukkaa kasvaa eniten kuljujen reunaosissa rahkamättäiden tyvillä. Se kukkii

kesäkuussa. Niin viehättävä kuin suokukka onkin pienine kellokukkineen, sen poimimisessa piilee vaara. Suokukan kaikissa osissa, eniten kuitenkin kukissa, on voimakasta andromedoksiini-myrkkyä.

Carl von Linné antoi 1700-luvulla suokukan tieteelliseksi nimeksi *Andromeda*. Ajan runolliseen tyyliin hän hymisteli kirjoituksessaan: ”Kesäkuussa suokukka nuokkuvin kukin ja punaisin kukkaperin oli hehkeimmillään pukien suon koreaksi. Nähdessäni nuo kukat, mieleeni tuli runoilijan kuvaama Andromeda, joka oli kahlehdittuna veden keskellä. Hän seisoo aina mättäällä märässä suossa, kuin meren karilla siihen kytkettynä. Hän seisoo surren ja painunein päin. Hänen kukkaispänsä ruusuisine poskineen kallistuu, posket kalpenevat yhä enemmän. Kukat kalpenevat. Sen vuoksi nimitin kasvin *Andromedaksi*.”